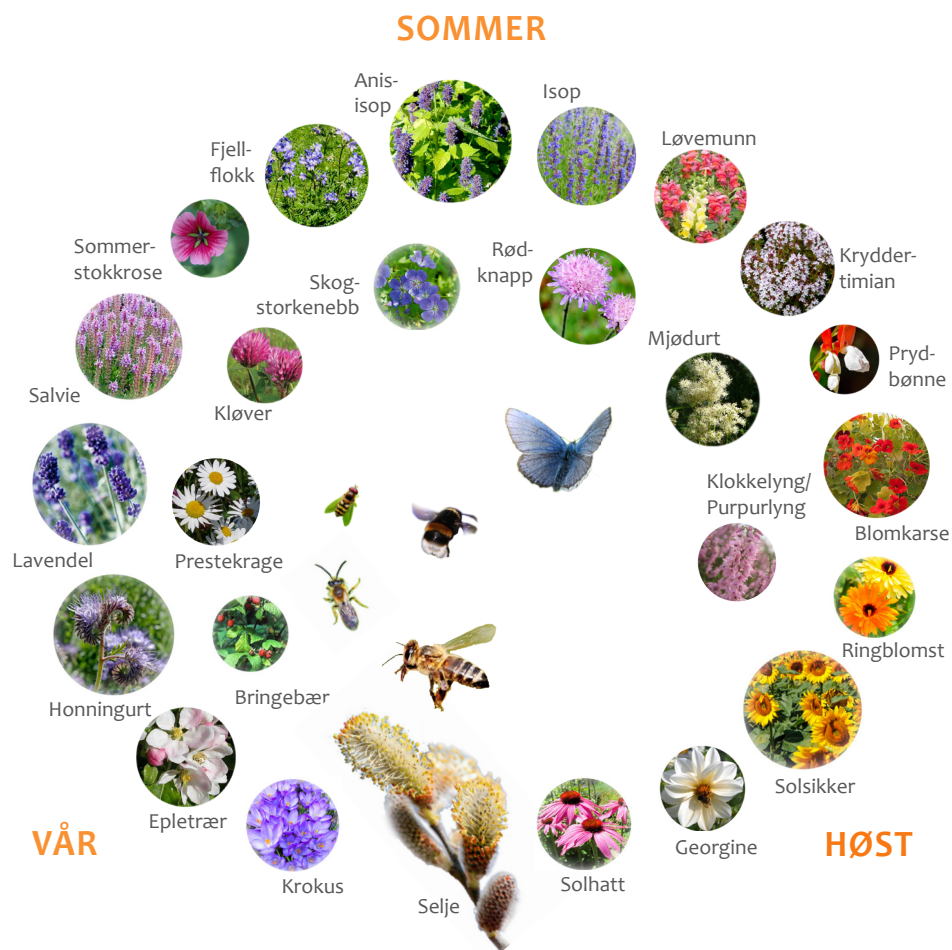

SESONGHJULET - Bie søker blomst -

Tips til variert og næringsrik mat for bier

Bier og andre pollinerende insekter flyr flittig fra blomst til blomst for å finne mat; pollen til barna, nektar til de voksne. Deres helse er avhengig av kvalitet, det vil si variert og giftfri kost. Og kvantitet, fra den tidligste gåsunge til høstens siste solhatt.

Bier er blant verdens viktigste matprodusenter. Biene, dvs villbier, humler og honningbier, sammen med andre pollinerende insekter som blomsterfluer, sommerfugler og noen biller, sørger for bestøvning av opptil 1/3 av alle matvekster. Flere andre vekster som biene bestøver er fôr for husdyrene våre. Dermed er totalt rundt 80% av matbordet vårt påvirket av insektenes arbeid.

Antall bier globalt er i dramatisk nedgang. I flere land har opptil halvparten av alle honningbiene dødd eller forsvunnet. Årsakene er flere; pesticider, monokulturer, stress, smitte, sykdommer. Mangel på variert og giftfri kost regnes som en av hovedårsakene. Den massive døden av honningbier har enda ikke nådd Norge, men faren er høyst reell. Av de ville pollinerende insektene er det en sterk nedgang også i landet vårt.

Sesonghjulet Bie søker blomst, gir tips til forlengelse av bienes sesong, med et mangfold av nektar- og pollenrike planter, fra tidlig vår til sen høst. Bier og andre pollinerende insekter trenger blomster med åpne kronblader så tilgjengeligheten til matfatet er god. De bruker både lukt- og synssansen for å finne mat. Fargesynet er godt og biene søker særlig mot blå blomster, men også mot blomster som ser hvite ut for oss, men i virkeligheten består av en rekke ultrafiolette nyanser.

Planteliste

VÅR

Løkplanter

- Ramsløk (*Allium ursinum*)
- Krokus spp (*Crocus spp.*)
- Snøklokke (*Galanthus nivalis*)
- Juleroser (*Helleborus spp.*)
- Svibel/Hyasint (*Hyacinthus orientalis*)
- Marsklosterklokker (*Leucojum vernalis*)
- Lungeurt (*Pulmonaria*) Flere farger (står best i bed)
- Stor Snøstjerne (*Scilla luciliae*. Gammelt navn: *Chinodoxae*)
- Skogtulipan (*Tulipa sylvestris*)
- Stemorsblom (*Viola tricolor*)

Løkplantene har det best i selve plenen og under busker og trær, slik sparer du plass i bedene til sommerblomster og stauder.

Vårblomstrende busker

- Småildkvede (*Chaenomeles japonica*) Vakre røde blomster og fruktene gir nydelig gelé
- Mispel (*Cotoneaster scandinavicus; niger*) Flere arter, unngå svartelistede!
- Gyvel (*Cytisus scoparius*)

- Vårling (*Erica carnea*) Lettere å dyrke enn andre lyngarter ettersom den ikke krever sur jord. Også fin som potteplante.
- Praktgullbusk (*Forsythia x intermedia*)
- Leddved (*Lonicera xylosteum*) Obs: Giftige bær

Rhododendron (*Rhododendron spp.*)

Blomstring vår/sommer. Velg arter med åpen blomst. Mange aktuelle arter, husk å sjekke svartelisten

- Selje (*Salix caprea 'Kilmarnock'*) Hengeselje, passer for små hager. Tidlig vårblostring, viktig! Tidspunkt med lav temperatur, biene flyr ikke langt. Hannplanter; pollen+nektar, hunnplanter; nektar.
- Klokkebusk (*Weigela florida*)

Vårblomstrende trær

- Prydeple 'Dolgo'E (*Malus 'Dolgo' E*)
- Eple (*Malus sylvestris*)
- Søtkirsebær/morell (*Prunus ávium*)
- Surkirsebær (*Prunus cerásus*)

SOMMER

Ettårige

Løvemunn (*Antirrhinum L.*) Særlig god for langtungede humler

Agurkurt (*Borago officinalis*) Blomstring fra juni til frost

Ringblom (*Callendula vulgaris*) Ikke fylte arter

Kornblomst (*Centaurea cyanus*)

Storvoksurt (*Cerintho major*)

Pyntekorg (*Cosmos*)

Kaliforniavalmue (*Eschscholzia californica*)

Solsikke (*Heliánthus ánnuus*) Unngå hybridene strisolsikke *Helianthus x laetiflorus*, svartelistet som PH (potensielt høy risiko)

Rødknapp (*Knautia arvensis*)

Lin (*Linum usitatissimum*) Fins som både ettårig og staude

Sommerstokkrose (*Malope trifida*)

Øyblomst (*Nemophila menziesii*)

Jomfruen i det grønne (*Nigella damascena*)

Selvsår seg

Kornvalmue (*Papaver rhoeas*)

Honningurt (*Phacelia tanacetifolia m.fl.*)

Lang blomstringstid. Kan brukes som grønngjødsling

Prydbønne (*Phaseolus coccineus*)

Blomkarse (*Tropaeolum spp*)

To-årige og stauder

Anisisop (*Agastache foeniculum*)

Jonsokkoll (*Ajuga pyramidalis*) Best i utkant av hagen, ikke bed.

Gressløk (*Allium schoenoprasum*)

Svartelistet som SE (svært høy risiko), men blir trolig unntatt forbud mot utplanting.

Oksetunge (*Anchusa officinalis*)

Akeleie (*Aquilegia vulgaris*)

Forglemmegeisøster (*Brunnera macrophylla*)

Revebjelle (*Digitalis purpurea*) Obs giftig

Geitrams (*Chamerion angustifolium*)

Sprer seg lett

Vortemelk (*Euphorbia spp*)

Markjordbær (*Fragaria vesca*)

Mjødurt (*Filipendula ulmaria*)

Prydstorkenebb/Rosestorkenebb (*Geranium x magnificum/Geranium macrorrhizum*)

Lang blomstringstid

Prakthumleblom (*Geum coccineum*)

Alunrot (*Heuchera*)

Isop (*Hyssopus officinalis*) Biene elsker den!

Ekte lavendel (*Lavandula angustifolia*)

Prestekrage (*Leucanthemum vulgare*)

Særlig godt likt av blomsterfluer

Stor apotekerhattost (*Malva sylvestris mauritiana*)

Engforglemmegei (*Myosotis scorpioides*)

Nattlys (*Oenothera biennis*)

Oregano/Bergmynte (*Origanum vulgare*)

En forutsetning for mat til bier er at du

ikke høster for mye av urter, de må jo få

blomstre; det er blomstene insektene liker

Pion (*Paeonia spp*) Med åpen blomsterstand

Opiumsvalmue (*Papaver somniferum*)

Fjellflokk (*Polemonium coeruleum*)

Salvie (*Salvia officinalis*)

Kryddertimian (*Thymus vulgaris*)

Filtkongsllys (*Verbascum thapsus*)

Veronika (*Veronica spp*) Aksveronika

(*Veronica spicata*)

Busker – pryd og bær

Klematis (*Clematis spp.*) Velg arter med åpen blomst. Mange aktuelle arter, husk å sjekke svartelisten. Sorten 'Summer snow' er en svært tiltrekkende plante for pollinerende insekter.

Fagerbusk (*Kolkwitzia amabilis*)

Kaprifol (*Vivendel Ionicera preiclymenum*)

Duftskjærsmine (*Philadelphus coronarius*)

Hagerips (*Ribes rubrum*) Svartelistet som SE (svært høy risiko), men blir trolig unntatt forbud mot utplanting

Solbær (*Ribes nigrum*)

Stikkelsbær (*Ribes uva-crispa*)

Roser (*Rosa spp.*) Velg arter med åpen

blomst. Mange aktuelle arter, feks R.

Helena 'Lykkefund' (Honningrose). Husk å

sjekke svartelisten. Ikke plant svartelistede

Rosa Rugosa!

Bringebær (*Rubus idaeus*) Trenger mye stell, men er veldig viktig for biene.

HØST

Stauder

Høstasters (*Aster spp.*)

Røsslyng (*Calluna vulgaris*)

Georgine (*Dahlia*) Med åpen blomsterstand

Purpursolhatt (*Echinacea purpurea*)

Storhjordetrøst (*Eupatorium purpureum*)

Høstsolbrud (*Helenium autumnale*)

Høstmørbutikk/Høstbergknapp

(*Hylothelephium ewersii/Sedum ewersii*)

Perikumfamilien (*Hyperikum spp.*)

Kattehale (*Lythrum salicaria*)

Hestemynte (*Monarda didyma*)

Kattemynte (*Nepeta cataria*)

Blomkarsene, ringblomstene og solsikkene holder seg lenge i blomst, helt til frosten kommer

Høstblomstrende busker

Sommerfuglbusk (*Buddleja davidii*)

Buskmure (*Dasiphora/Potentilla fruticosa*)

Flere farger. Blomstrer lenge; juli - oktober

Klokkelyng/Purpurlyng (*Erica tetralix*)

Ericaene fremstår som stauder, men botanisk regnes de som busker.

Potteplanter

Japansk myrte (*Cuphea hyssopifolia*)

Tåre (*Fuchsia spp.*)

Lantana (*Lantana camara*) Må renses for visne blomster

HVA KAN DU GJØRE FOR BIENE?

- Plante pollen- og nektarrike planter med blomstring fra tidlig vår til sen høst
- La kløver og løvetann blomstre i plenen
- Ikke bruke gift i hagen
- Anlegg og skjøtting en slåtteeing (Krever magert jordsmonn - vekstene må regelmessig slås og fjernes over tid, ikke tilfør gjødsel)
- Lag insektshotell og humlebol

Les mer på bybi.no - Redd biene

Prydtobakk (*Nicotiana sylvestris*)

Kjempeverbena (*Verbena bonariensis*)

Veronica hebe (*Veronica hebe*)

Høstlyng (*Erica vagans og e. gracilis*)

Rød- og svartelistede planter

I Artsdatabanken finner du en liste over rødlistede arter. Dette er planter som er utrydningstruet i norsk natur og som vi derfor må ta ekstra godt vare på.

Her er også en liste over fremmede arter - arter som er blitt spredd til landet ved hjelp av menneskelig aktivitet. Artene blir vurdert ut fra sin evne til å spre seg og sin innvirkning på stedege arter og naturtyper. De to høyeste risikogrupperne på denne listen kan utgjøre en trussel mot naturmangfoldet i Norge og er derfor svartelistet.

De fremmede artene inndeles i følgende risikokategorier:

SE - Svært høy risiko (svartelistet)

H1 - Høy risiko (svartelistet)

PH - Potensielt høy risiko

LO - Lav risiko

NK - Ingen kjent risiko

Vern om rødlistede arter - ikke spre

svartelistede planter -

Sjekk plantene dine på Artsdatabanken.no!

Kilder

Blant andre : *Den store biplanteboken*, R. Kirkeveld/ T. Gjessing, Honningsentralen (2003), *Norges humler med Humleskolen* av T. Bollingmo (2012), *Bier og birøkting i by og bygd*, R.R.Jørgensen, Kunnskapsstatus for insektpollinering i Norge, Artsdatabanken (2013), *Hvordan hjelpe humlene å finne mat*, Nitter, Bengtson, Rasmussen. Og Artsdatabanken.no.

